

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

118

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister van Veiligheid en Justitie over *het bericht «Beschermd door justitie, leven kapot»* (ingezonden 11 augustus 2017).

Antwoord van Minister **Blok** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 6 oktober 2017) Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 2664.

Vraag 1

Wat is uw reactie op het bericht dat het Stelsel Bewaken en Beveiligen mogelijk tekortschiet in het adequaat begeleiden van getuigen tijdens hun bescherming?¹

Antwoord 1

Ik vind het te ver gaan om op basis van dit artikel te concluderen dat in het algemeen de begeleiding van getuigen bij hun bescherming mogelijk tekortschiet. Ik ga niet in op de individuele situatie van de getuige in het genoemde artikel.

Vraag 2

Zijn u meer signalen bekend dat getuigen niet blij zijn met de mate van bescherming en ondersteuning onder het Stelsel Bewaken en Beveiligen? Zo ja, wat gaat u concreet met deze signalen doen?

Antwoord 2

De essentie van persoons- en objectbeveiliging is dat er bepaalde beveiligingsmaatregelen worden genomen omdat sprake is van dreiging en risico. Als deze dreiging dusdanig is dat een burger daar zelf geen weerstand tegen kan bieden, worden door de overheid noodzakelijke beveiligingsmaatregelen getroffen met als doel de burger te beschermen tegen een aantasting van lijf of goed. Beveiligingsdeskundigen beoordelen in een individuele zaak welke beveiligingsmaatregelen noodzakelijk zijn. Dit is uitdrukkelijk geen onderwerp van onderhandeling. Deze deskundigen, die met een objectieve blik en met de vereiste kennis naar de zaak kijken, zijn, beter dan de te beveiligen persoon zelf, in staat om te bepalen welke maatregelen noodzakelijk zijn om iemand te beschermen. Uitgangspunt daarbij is dat – voor zover deze beveiligingsmaatregelen dat toelaten – een beveiligd persoon zijn privé en

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/08/09/beschermd-door-justitie-leven-kapot-12336946-a1569463>

maatschappelijke activiteiten zoveel mogelijk moet kunnen voortzetten en een zo normaal mogelijk leven moet kunnen leiden. Indien mogelijk wordt de keuze van het beveiligingspakket van te voren besproken met de bedreigde persoon.

Vanzelfsprekend zijn persoonlijke wensen en veiligheidseisen niet altijd verenigbaar. Beveiligingsmaatregelen als het (tijdelijk) elders onderbrengen van de getuige en het beperken van zijn contacten met de buitenwereld, vormen een aanzienlijke belasting van de getuige en zijn naasten. Het is bekend dat deze ingrijpende maatregelen soms tot weerstand leiden bij de te beveiligen persoon. Bij een hoog dreigingsniveau is een beperking van de privacy echter niet altijd te voorkomen met het oog op de veiligheid van de te beschermen persoon. Ik zie geen aanleiding voor een andere aanpak.

Vraag 3

Bent u bereid te onderzoeken of het Stelsel Bewaken en Beveiligen wel in al haar facetten naar behoren functioneert? Zo ja, op welke termijn kunnen we dit onderzoek verwachten en hoe zult u de Kamer hierover informeren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

In 2015 is in samenwerking met de bij het Stelsel betrokken partners de Circulaire bewaking en beveiliging van personen, objecten en diensten² vernieuwd. Hieraan voorafgaand is daarbij door betrokken partijen gekeken naar de werking van de verschillende schakels in het Stelsel en hebben zij daarbij niet geconcludeerd dat er een grondige aanpassing van het Stelsel nodig is. Ook nu zijn mij geen signalen bekend die aanleiding geven tot het evalueren van het Stelsel.

Vraag 4

Klopt het dat een getuige een beschermingsovereenkomst kan tekenen zonder dat daar een advocaat bij aanwezig is? Zo ja, vindt u dit een wenselijke situatie?

Antwoord 4

Het stelsel van bewaken en beveiligen dient te worden onderscheiden van het stelsel van getuigenbescherming. In beginsel is er geen sprake van een «beschermingsovereenkomst» met betrekking tot getuigen die worden beschermd binnen het stelsel van bewaken en beveiligen. Wel kan een getuige altijd een raadsman raadplegen indien gewenst. Het sluiten van een overeenkomst is niet wenselijk gelet op de uitgangspunten van het stelsel van bewaken en beveiligen zoals geschetst in het antwoord op vraag 2. Indien een getuige in aanmerking komt voor beschermingsmaatregelen die worden uitgevoerd door het team getuigenbescherming, sluit de betreffende officier van justitie met de te beveiligen persoon een schriftelijke overeenkomst waarin de rechten en plichten van beide partijen zijn vastgelegd. De getuige wordt in dat geval altijd bijgestaan door een advocaat. Het verschil tussen de twee stelsels wordt nader toegelicht in het antwoord op vraag 5.

Vraag 5

Klopt het dat een getuige bij bescherming onder Team Getuigenbescherming meer invloed heeft op de wijze van bescherming dan bij bescherming onder het Stelsel Bewaken en Beveiligen? Zo ja, waarom is dit verschil er en vindt u dit verschil wenselijk?

Antwoord 5

Er bestaan wezenlijke verschillen tussen bescherming door het Team Getuigenbescherming en bescherming binnen het Stelsel Bewaken en Beveiligen.

In het kader van het stelsel van bewaken en beveiligen is het uitgangspunt dat, indien beveiligingsmaatregelen op basis van een bestaande dreiging nodig zijn, de te beveiligen persoon zijn privé en maatschappelijke activiteiten moet kunnen voortzetten binnen de beperkingen van de beveiliging. De

² *Circulaire bewaking en beveiliging van personen, objecten en diensten 2015*, Staatscourant 2015, 18913.

noodzakelijk geachte maatregelen zijn echter geen onderwerp van onderhandeling. Persoonlijke wensen en veiligheidseisen zijn zoals ook in het antwoord op vraag 2 aangegeven, vanzelfsprekend niet altijd verenigbaar. Bij de bescherming binnen een getuigenbeschermingsprogramma neemt de getuige afscheid van het leven zoals hij dat had opgebouwd en start een nieuw leven, vaak elders en onder een andere identiteit. Doel van het getuigenbeschermingsprogramma is dat de getuige binnen afzienbare tijd weer volledig op eigen benen kan staan in een nieuwe omgeving. Teneinde dat doel te bereiken is het noodzakelijk dat er goed wordt gekeken naar de nieuwe woonomgeving, eventuele professionele werkzaamheden van de getuige en culturele aspecten van de nieuwe vestigingsplek. Daarbij spelen ook de wensen van de getuige een rol om de kans op het behalen van voornoemd doel zo groot mogelijk te maken. Daarbij merk ik op dat de beschermingsmaatregelen die worden getroffen en waarmee de getuige instemt, altijd gebonden zullen zijn aan dat doel. Ik zie geen aanleiding om de verschillen tussen beide stelsels weg te nemen.

Vraag 6

Vindt u dat burgers beter geïnformeerd zouden moeten worden over wat bescherming door de overheid precies inhoudt? Zo ja, op welke manier wilt u dit gaan bewerkstelligen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Als het treffen van beschermingsmaatregelen aan de orde is worden burgers daar zorgvuldig in begeleid. Ik zie dan ook geen aanleiding voor aanpassing van dit proces.

Vraag 7

Wordt bij bescherming van een getuige rekening gehouden met het feit dat de getuige niet (verder) in de schulden raakt? Zo ja, op welke manier(en)? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Ja. Er wordt altijd geprobeerd om te voorkomen dat een persoon (verder) in de schulden raakt door beveiliging. De wijze waarop is per situatie verschillend.

Vraag 8

Wordt in het traject van bescherming ook medische bijstand verleend (bijvoorbeeld door een psycholoog/psychiater) aan de getuige? Zo ja, moet een getuige hier zelf voor betalen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

In de meeste gevallen worden kosten voor medische bijstand gedekt door de ziektekostenverzekering van de te beveiligen persoon. Indien nodig wordt er medische bijstand verleend die door de overheid wordt betaald.

Vraag 9

Bent u er ook van overtuigd dat getuigen cruciaal zijn in de aanpak van georganiseerde misdaad? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Ja, georganiseerde misdaad is gebaat bij goede afscherming van haar handelen. Dat maakt het voor de opsporing vaak zeer lastig om bewijsmateriaal te vergaren. Getuigen kunnen dan een cruciale factor zijn om gereorganiseerd crimineel handelen te bewijzen. In de praktijk is het vaak lastig om personen te vinden die kunnen en willen getuigen. Zij vrezen vaak voor hun veiligheid of hebben te weinig te winnen bij medewerking aan de opsporing en mogelijke zelfincriminatie. Ik ben daarom aan het bezien of de juridische mogelijkheden voor het doen van toezeggingen aan criminele getuigen uitgebreid moeten worden. Op dit moment voert het WODC een internationaal (rechts)vergelijkend onderzoek uit naar het doen van toezeggingen aan criminele getuigen. Ik verwacht uw Kamer hierover nog dit jaar te kunnen informeren.

Vraag 10

Is bekend in hoeveel gevallen getuigen gedurende hun beschermingstraject besluiten uit dit traject te stappen? Zo ja, kunt u uiteenzetten hoe vaak dit voorkomt en wat hiervoor de redenen zijn? Zo nee, bent u bereid dit te onderzoeken en de uitkomsten met de Kamer te delen?

Antwoord 10

Exacte aantallen zijn mij op dit moment niet bekend. In algemene zin kan ik hierover aangeven dat het zelden voorkomt dat iemand uit een beschermingstraject stapt. Ik zie daarom geen noodzaak voor een onderzoek.

Vraag 11

Is bekend in hoeveel gevallen potentiële getuigen afzien van een beschermingstraject, en van een getuigenis, nadat zij geïnformeerd zijn over hun beschermingstraject? Zo ja, kunt u uiteenzetten hoe vaak dit voorkomt en wat hiervoor de redenen zijn? Zo nee, bent u bereid dit te onderzoeken en de uitkomsten met de Kamer te delen?

Antwoord 11

Dit wordt niet bijgehouden maar het beeld is dat dit veelal plaats vindt bij bedreigden in het criminele circuit. Zij zijn immers vaak niet gebaat bij maatregelen waardoor zij in hun criminele activiteiten worden beperkt. Ik zie geen noodzaak voor een onderzoek omdat de regels over toepassing getuigenbescherming in het Wetboek van Strafvordering en in het Besluit getuigenbescherming helder zijn.

Vraag 12

Welke maatregelen gaat u nemen om er voor te zorgen dat getuigen verzekerd zijn van juiste en passende bescherming, die vooraf kenbaar is, en voor getuigen zeker en aantrekkelijk genoeg is om hiervoor te kiezen, in het belang van de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit?

Antwoord 12

Effectieve getuigenbescherming is een belangrijke voorwaarde bij de inzet van burgers in de opsporing en vervolging. Vooropgesteld zij dat ieder getuigenbeschermingstraject om maatwerk vraagt. De invulling van de zorgplicht is per definitie sterk afhankelijk van de bestaande dreiging en de omstandigheden van het geval.